

Polska gościnność oczami osób goszczących i goszczonych.

(wstępne) Wyniki badania porównawczego

Kamil Łuczaj

O PROJEKCIE

Ambasador Brzezinski: Polska jest widziana jako humanitarne supermocarstwo

"Nigdy wcześniej prezydent USA nie był w Polsce dwa razy w ciągu roku. To jest ogromny zaszczyt. Polska jest widziana jako humanitarne supermocarstwo. Pokazuje to, co wy Polacy robicie dla ukraińskich uchodźców" - powiedział w rozmowie z Telewizją Republika ambasador USA w Polsce Mark Brzezinski.

Home > News > Society >

President Zelensky conferred honorary title of the Rescuer City to Rzeszów and invited the Rada to expand the rights of Polish citizens in Ukraine

President Zelensky conferred honorary title of the Rescuer City to Rzeszów and invited the Rada to expand the rights of Polish citizens in Ukraine

Published: 22 May / 2022

Asia Australia Middle East Africa Inequality Global development

Poland has worked a refugee miracle. But how much longer can it last?

About one in 10 people in Poland is now Ukrainian. The welcome has been warm, but as war grinds on, some fear the 'full' sign must go up soon

Supported by

the guardian.org

About this content

Mark Rice-Oxley in Warsaw

Dyskurs „romantyczny”

„Po śmierci mamy dom stał pusty. Od momentu, kiedy nie ma jej z nami, nie było w nim tyle życia, ciepła, dobroci i miłości, co teraz. W końcu spełnia swoją misję. Odkąd przyjechali, spędzamy czas jak rodzina: gotujemy teraz zupę dla wszystkich, pijemy kawę, jemy ciastka, rozmawiamy, wspieramy się, jak możemy — opowiada K.R., która wraz z rodzeństwem udostępniła rodzinny dom Ukraińcom”

„Zygmunt Chajzer dziennikarz i prezenter radiowy oraz telewizyjny przyjął pod swój dach rodzinę, która uciekła z zaatakowanej Ukrainy. Zdjęcie opublikował na Instagramie. „Trochę ciasno, ale nie to jest najważniejsze” – napisał”

Celem nie jest podważenie tego, że Polacy i Polki oraz państwo polskie pomagali (bo pomagali), lecz empiryczna weryfikacja dyskursu romantycznego.

(poza kwestią „powszechności” pomocy)

VERSUS

The law does not prohibit the accommodation of immigrants, and some asylum seekers may already be living with friends or relatives. At best, home accommodation can help them learn Finnish and become acquainted with Finnish culture, preventing many problems in adapting to Finnish society. However, the Finnish Immigration Service would like to ask private accommodation providers to take account of the following issues (...).

Doniesienia medialne

Koncentracja na perspektywie makro

Dane szcątkowe

Koncentracja na skrajnościach
(wydarzenia medialne)

Zwykle w oderwaniu od innych
rodzajów (nie)gościnności

Opis w kategoriach „cudu”, w samych
superlatywach

Luki w badaniach społecznych

Koncentracja na perspektywie mikro

Dane zbierane w sposób systematyczny

Perspektywa „człowieka z ulicy” (A. Schütz)

W kontekście sytuacji na granicy polsko-białoruskiej

Opis z perspektywy gospodarzy/dyń i gości/ń

Zespół

Kamil Łuczaj
Kierownik projektu

Iwona Leonowicz-Bukała
Zastępczyni kierownika projektu

Olga Krasko
Badaczka
(moderacja wywiadów, analiza)

Anastasiia Mykolenko
Współpracowniczka
(tłumaczenia UA/RU-EN)

Patryk Wawrzyński
Współpracownik
(kodowanie ekspresji
emocjonalnych twarzy)

METODOLOGIA I KWESTIE ETYCZNE

Doświadczenia **gospodarzy**

język: polski

populacja „ranliwa”? raczej nie

moderator/ka: przeszkoleni badacze społeczni

sposób rekrutacji: media społecznościowe (grupy)

region: Podkarpacie i Małopolska

materiał: audio, audio+video

analiza: kodowanie danych (QDA Miner)

Doświadczenia **gości**

język: ukraiński lub rosyjski

populacja „ranliwa”? tak

moderator/ka: kobieta z doświadczeniem uchodźczym

sposób rekrutacji: media społecznościowe (grupy) + kontakty od gospodarzy

region: Podkarpacie i Małopolska

materiał: audio + video

analiza: (1) kodowanie danych (QDA Miner), (2) metoda warsztatowo-seminaryjna, (3) facial expression recognition (Noldus FaceReader)

Scenariusze – kwestie etyczne / kwestie metodologiczne

Pozytywne opinie Komisji etycznej ds. badań naukowych

Opóźnienie realizacji badań uchodźców – czynniki etyczne

Uwzględnienie strony udzielającej pomocy i ją odbierającej – **sytuacja dysproporcji** (Czerska-Shaw et al. 2022)

Zgoda na udział – ograniczenie zgód pisemnych, język ojczysty

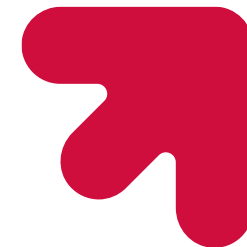
Opóźnienie realizacji badań uchodźców – czynniki metodologiczne

Pilotaż, iteracja i szkolenie osób moderujących

Wywiady w języku ojczystym

Badana populacja składa się z kobiet – moderatorka jest kobietą, Ukrainką, naukowczynią z doświadczeniem uchodźczym

Scenariusze – dla **goszczących** i dla **goszczonych**

1. **Dom/mieszkanie**
2. **Goszczenie** (ogólne informacje, decyzja, wspólna codzienność, aktywności, komunikowanie się, atmosfera, oczekiwania i obszary wsparcia, facylitatory samodzielności, postrzeganie „gości”)
3. **Negocjowanie** (problemy, obawy, konfrontacja z rzeczywistością)
4. **Rola technologii**

1. **Życie przed wybuchem wojny**
2. **Podróż do Polski** (decyzja, czas, okoliczności, wsparcie innych, początkowa aklimatyzacja)
3. **Goszczenie** (ogólne informacje o warunkach i goszczących, obawy [rodziny?], wspólna codzienność, aktywności, komunikowanie się, atmosfera, oczekiwania i obszary wsparcia, facylitatory samodzielności, zasady pobytu [warunki?])
4. **Sytuacja w momencie wywiadu** (adaptacja w Polsce czy oczekiwanie na powrót do domu, sytuacja niepewności, plany na przyszłość)

WSTĘPNE WNIOSKI

Doświadczenia gospodarzy

Życzliwość, ale i trudności

- (1) Negocjowanie rutyn życia codziennego
- (2) Radzenie sobie z traumą
- (3) Spory wśród gości
- (4) Zaniedbywanie własnej rodziny
- (5) Zbyt duże zaangażowanie emocjonalne
- (6) Niespójne oczekiwania gospodarzy i gości

Doświadczenia gości

Różnice wschód-zachód (np. східняк)

Rozpad doświadczenia autobiograficznego na „przed” i „po” 24.02.2022 r.

Rozmyta opowieść o ucieczce i Ukrainy

Brak długoterminowego planowania przyszłości

Autorefleksja nad swoim aktualnym statusem – tożsamość („Ukrainka w Polsce”, „uchodźczyni”)

Sprzeczności: przykład „Pana G.”, specjalisty o wysokich kwalifikacjach

Relacja gospodarza (wiosna/lato 2022):

„Dom był w połowie przeznaczony na pokoje do wynajęcia. Dla ekip pracowników. Którzy no przyjeżdżali [PRZED WOJNA], tu z innych miejsc w Polsce bądź z Ukrainy i mieli tutaj pracę. (...) w tej chwili zamieszkują [tu] cztery rodziny z Ukrainy, w tym siódemka dzieci (...) No i tutaj są mieszkają i myślę, że będą mieszkać, dopóki konflikt się nie skończy”.

Relacja gościń (zima 2023):

Po wyczerpaniu się możliwości finansowania w ramach „40+”, Pan G. zażądał 1800 zł/pokój/miesiąc (lokalizacja pod Rzeszowem). Goście przeniosły się do ośrodka dla uchodźców, gdzie mieszkają do dziś.

Sprzeczności: gospodyni B. i gościni Y

Pani B.:

Na jak długo się Państwo zdecydowali ich przyjąć?

Dopóki będę potrzebować. Dopóki, będzie taka potrzeba to O. też jest u nas, no w czerwcu już będzie 3 miesiące. Ile będzie potrzebować, tyle będzie mieszkać. Nie jest to zależne od programów rządowych. Na początku, jak braliśmy pierwsze osoby, nie patrzyliśmy na to, że będą jakieś pieniądze na rachunkach. My po prostu chcieliśmy pomóc.

Pani Y.:

But when we got this chance that we could be paid for (with a smile), the girl we lived with for the first few days called and offered us that if you come to live with us, we will receive money for you, and everything will be very wonderful and just fine. You won't have to worry about anything, you won't have to pay for anything, so you'll live for free, eat for free, no utilities, nothing, I'll help the kids get into school.

Rozwiane obawy?

Pani B.:

Po pierwszym dniu już moje obawy zostały rozwiane jak wpadły z zakupami i „będziemy barszcz gotować”. Więc szybko zostały, tak takie moje obawy rozwiane, kompletnie, taki spokój. Jak wpadły właśnie z tymi zakupami to ten barszcz i na następny dzień to pielmieni, ich pierożki z mięsem. ///Czy będą mogli korzystać z kuchni. Więc to takie, było dla nich, czy będą mogli korzystać z kuchni. To takie. Ja mówię “Tak, no oczywiście, no będziemy mieszkać...” i do tej pory, bo domu nie ma problemu, prawda?

Pani Y.:

And so it was a terrible mess - we took turns cleaning, washing the bathroom, washing the kitchen, cooking, first for everyone, then we cooked, then we stopped cooking for everyone. We hardly ever ate that much, it was the owner's kitchen, we could cook whatever we wanted fast in the meantime and then leave.

Jak rodzina?

Pani B.:

Ja jadę na zakupy „O., co ci kupić?”, „to, to, to, to”, „ok”. Nie ma, nie ma z tym problemu, że... Albo, „J. woda się kończy, pojedziesz do sklepu?”, jadę, spoko. Takie, żyjemy jak rodzina, żyjemy jak rodzina po prostu. /// Mówię, no ta pomoc nie działa w jedną stronę. Oboje sobie coś dajemy.

Pani Y.:

She wrote to us all that „I bought washing powder”, something like that. Everybody owes me 130 zlotys for that washing powder. I wrote her back, „B., I'm sorry, I don't have much...”. Excuse me, I really came, I had two underpants and my child had two pairs of trousers

At first, we ate in their dining room, in a big room, then they said we could not sit there. Don't sit on the chairs. Don't turn on the water (smiling). So, there were things like that, but it was not like we sat down and talked. It was more like an attack, depending on her mood.

Granice gościnności?

Pani B.:

[pytali] Czy będą mogli korzystać z kuchni. Więc to takie, było dla nich, czy będą mogły korzystać z kuchni. To takie. Ja mówię „Tak, no oczywiście, no będziemy mieszkać...” i do tej pory, bo domu nie ma problemu, prawda?

Pani Y.:

She was screaming so much [voice trembling], she was wagging her fingers, spitting, "Have you counted that you have amortised my washing machine?", that is, you had to pay for the amortisation of the washing machine and you used my washing powder. Well, I may have done the laundry 3 times at most, and so on. So it was like that, and I said: „B., I'm sorry, we're packing up and leaving”.

Skąd sprzeczności?

Możliwe **wyjaśnienia**

(1) Problem z metodą? Badani koloryzują?

Ale to (niektórzy) GOSPODARZE przekazali nam kontakty do GOŚCI. Nie wstydzili się?

(2) Wielość motywacji gospodarzy (i brutalna rzeczywistość materialna)

Chęć niesienia pomocy i chęć dorobienia nie muszą się wykluczać (np. kwestia benzyny w gorzej sytuowanych rodzinach – Pani B.)

(3) Różne definicje sytuacji

Gospodarze i goście mieli różne oczekiwania, a sytuacja domowego zamieszkiwania nie sprzyjała ich negocjacji

(4) „Niemożliwość strukturalna”

Długotrwałe przebywanie razem – bez wspólnoty emocjonalnej i ekonomicznej – uniemożliwia powstanie dobrych mikro-relacji

(5) Inny artefakt metodologiczny (wpływ czasu)

(1) Problem z metodą (fałsz narracyjny, fikcja biograficzna)

(2) Wielość motywacji gospodarzy

**(nie)słuszne obwinianie
gospodarzy lub gości**

(3) Różne definicje sytuacji

Wro/gościnność (*hostipitalité*)

(4) „Niemożliwość strukturalna”

Wro/gościnność (*hostipitalité*)

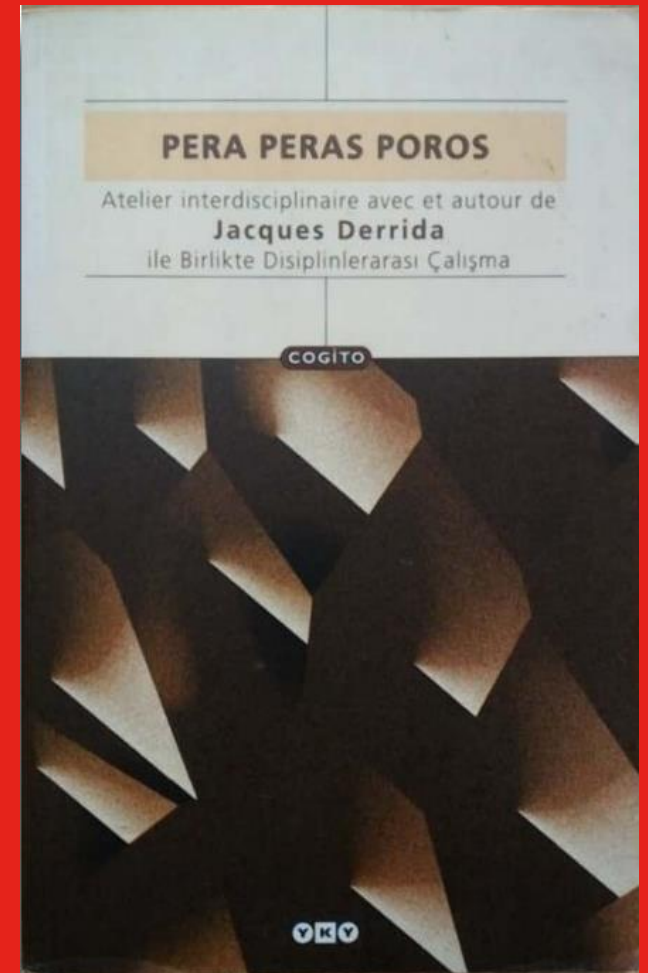

„Gościnność jest wewnątrznie sprzecznym pojęciem i doświadczeniem, które może jedynie się samounicestwić”

„Gościnność, jeśli istnieje, jest doświadczeniem (w najbardziej zagadkowym sensie tego słowa)”

„Jeśli tylko istnieją drzwi i okna, oznacza to, że ktoś ma do nich klucz, a co za tym idzie, kontroluje warunki gościnności”

Sprzeczności nie są więc winą gości ani gospodarzy

Podsumowanie

- Kluczowe są kwestie etyczne: ranliwi są uchodźcy, ranliwa jest moderatorka, ranliwi mogą być gospodarze
- Wywiady dotyczą traumy wojennej i jej konsekwencji (dla gości i GOSPODARZY)
- Wro/gościnność (*hostipitalité*) i sprzeciw wobec „romantycznych” narracji
- Sprzeczności w relacjach gospodarzy i gości
- Dekonstrukcja „humanitarnego supermocarstwa”: nie należy winić nikogo – pomoc doraźna, może być doraźna
- Migranci dwóch sortów

Dziękuję za uwagę

kamil.luczaj@uni.lodz.pl

